

Tyrkiet: De store smils politik

Martin Selsøe Sørensen

Der smiles og smiles, når Tyrkiet ruller sin nye Mellemøstpolitik ud. Men både gamle allierede og regeringspartiets vælgere undrer sig over Tyrkiets kurs i forhold til EU, Iran og Israel. Svaret fra Ankara er lige så forundret, for hvem er det, der har vendt ryggen til hvem?

Synet af Massoud Barzani i Ankara i juni vakte opsigt. Den gamle guerillaleder var kommet ned fra bjergene i det nordlige Irak, og havde ladet sin grønne guerillauniform med tilhørende rødt partisantørklæde om hovedet blive hjemme. Begge dele er hans varemærke. Det er sådan verden kender ham, og det passer perfekt til det renommé, han har i Tyrkiet. Her ses han som en stridbar kurdisk guerilla, der er konge i sit eget rige og som i årtier har været på kollisionskurs med Tyrkiet på grund af landets behandling af hans tyrkisk-kurdiske brødre og søstre.

Tyrkerne har omvendt ikke tålt ham for Nordiraks husly til Kurdistans Arbejderparti (PKK). Men i juni stod han på talerstolen i udenrigsministeriet i Ankara med jakkesæt, slips og fri udsigt til hans bare

hoved. Ud af hans mund kom personlige meldinger om samarbejde og om Tyrkiets behov for sikkerhed og det begrædelige i tabet af menneskeliv i konflikten mellem tyrkere og kurdere.

Tyrkiets udenrigsminister Ahmet Davutoglu, der stod på talerstolen ved siden af, labbede det i sig med et stort smil, for det er lige præcis det, hans vision for Tyrkiet handler om. Gamle fjender skal blive til nye venner, og lukkede grænser skal gøres til åbne muligheder. Hvor Tyrkiet tidligere mødte sine naboer med trusler om krig (i værste fald), mistro (i bedste fald) eller helt undlod at møde dem (i Armeniens fald), er udtrykket i dag et helt andet.

Tyrkisk presse kan hver uge fylde spalterne med rapporter fra hoved-

stæder og større provinsbyer i Mellemøsten, det tidligere Sovjetunionen og Balkan, hvor tyrkiske ministre med udstrakte arme og store smil lader sig modtage af statsledere og ministre. Værterne er tydeligvis begejstrede for besøg fra det nye regionale indkøbscenter med så godt som alle slags varer på hylderne og gode trafikforbindelse til og fra øst og vest. For dem er det allerede klart, at det Tyrkiet, der er ved at træde frem i disse år, ikke er et Tyrkiet, der fungerer som en bro mellem øst og vest, men derimod et sted hvor broer fører hen og nye veje begynder.

Ambitionerne rækker langt videre end at være et bump på vejen for arabere og europæere, Tyrkiet vil være et mål i sig selv. Både for folk, der vil handle og på ferie, og for politikere, der vil opnå resultater.

De karakteristiske store smil ses også hos de erhvervsdelegationer, der ofte følger i hælene på ministre, for hvis det står til dem, skal de stadigt mere velhavende indbyggere i nabolandene i højere og højere grad tænke tyrkisk, når de tænker nyt.

Den tanke er ikke ny, for siden Murens fald og Golfkrigen i 1991 har tyrkisk industri gjort krav på en stadigt voksende del af den disponible indkomst hos forbrugerne i regionen, men markederne vokser og tyrkerne vil vokse med. Overalt fra markedspladser i Albanien til bazarer i Iran sælges der tyrkiske jeans

og tyrkiske gryder til forbrugere, der bor i tyrkiskbyggede boliger med tyrkiske vinduer, og om natten i tyrkiske senge med tyrkiske madrasser laver de børn, de sender på tyrkiske universiteter.

Når smilene stivner

Det er de store smils politik, og det kan man mærke i hele Tyrkiets nabolag og så langt væk som i Bruxelles, Moskva og Washington. Tyrkiet har imponeret de seneste år med på stribe at ophæve visumkrav for statsborgere i arabiske lande og på Balkan, og underskrive hundredvis af bilaterale aftaler om handel, turisme og samarbejde med lande i hele den omfattende region.

Men de europæiske og amerikanske smil er stivnet, når Tyrkiet har redet sin bølge af succes så langt, at det historisk nære forhold til Israel tidligere på året var tæt på at gå tabt, og når forholdet til Iran er blevet så tæt, at det er svært at se, hvis side Tyrkiet egentlig vil stå på, når det virkelig gælder.

Ved afstemningen om nye sanktioner mod Iran i FN's Sikkerhedsråd, hvor Tyrkiet har et to-årigt sæde, stemte Tyrkiet imod med henvisning til den aftale, de to lande sammen med Brasilien netop havde indgået mod de vestlige landes ønske. Det er anledning til dyb bekymring i Vesten, men spørger man den tyrkiske regering er der ingen vaklen: Et kommende EU-medlemskab og et

fortsat Nato-medlemskab er omdrejningspunktet i landets udenrigspolitik.

Kigger man så på eksempler på politikken i praksis er indtrykket knap så klart og entydigt:

- Tyrkiet var blandt de første til at lykønske Mahmoud Ahmadinejad efter præsidentvalget i Iran i 2009

- Tyrkiet har tilkendegivet, at det ikke agter at respektere det amerikanske forbud mod benzinsalg til Iran

- Tyrkiet kalder Israel en 'krigsforbryder', men omgås uanfægtet med Sudans præsident Omar al-Bashir, der er anklaget for krigsforbrydelser ved Den Internationale Straffedomstol (ICC)

- Tyrkiske ministre bruger tilsyneladende meget mere tid i Mellemøsten, end de gør i EU-landene

- Tyrkiet mener selv, at udfaldene mod Israel hører ind under den form for 'sig det, som det er'-samtaler, venner har med hinanden.

For nylig spurgte jeg Tyrkiets ambassadør i Washington, Namik Tan, hvorfor landet går så vidt i forhold til Israel, når det tilsyneladende ikke har noget behov for at sige tingene, som de er, til Sudan og Omar al-Bashir.

"Det ved du heller ikke, om vi gør", svarede ambassadøren spidst.

Ligefremme samtaler med Sudan er i givet fald ikke noget, Tyrkiet fører i offentlighed eller lader offentligheden vide noget om.

Siden kom så Gazakrisen, som var

en markant optrapning af den kritiske dialog, men anledningen var også usædvanlig efter angrebet på den tyrkiskledede flotille, der for første gang gjorde Tyrkiet til part i konflikten. Tyrkiet var i sin gode ret til at protestere over Israels blokade af Gaza, men brugen af ikke-statslige aktører til at arbejde for den sag var en temmelig aparte facon, mente iagttagere i Europa og USA.

I det østlige Middelhav og ikke mindst i Israel er den fremgangsmåde ikke nær så usædvanlig med tanke for eksempel på brugen af israelske bosættere på Vestbredden, så i det lys var aktionen knap så fremmed i lokalområdet, som den var længere væk.

Tyrkiet truer

Den efterfølgende krise gik så højt som, at Tyrkiet truede med at afbryde de diplomatiske forbindelser med Israel. At det kom så vidt, skyldtes delvist en oprigtig vrede helt ud i de fjerneste kroge af Tyrkiet, delvist et oplevet grønt lys fra USA, der selv lå i konflikt med Netanyahu-regeringen på grund af Israels manglende lyst til fredsforhandlinger. Inden søslaget havde den israelske ministerpræsident forladt et officielt besøg i Washington uden en eneste offentlig optræden med Barack Obama, og amerikanske og internationale medier var flinke til at udpensle, hvor dårligt forholdet mellem også de to gamle venner var.

På den baggrund følte Tyrkiet sig velkommen til også at lægge sig ud med sin gamle allierede, og opnåede undervejs en stribe indrømmelser både fra Israel, der erkendte fejl i operationen og hurtigt løslod alle anholdte tyrkere, og fra USA, der endte med at støtte kravet om en international undersøgelse.

I begyndelsen af august blev de beslaglagte skibe leveret tilbage, og angiveligt foregår der forhandlinger mellem Israel og Tyrkiet om en tekst, Israel under eller anden form vil fremlægge, og som Tyrkiet så vil tolke som en undskyldning. Dermed vil de sidste krav være opfyldt og Tyrkiet ikke have optrappet konflikten siden juni, men tværtimod søgt at nedtone den og normalisere forholdet.

Netanyahu-regeringen bliver Ankara næppe nogensinde nære venner med, men genopbygningen af det langsigtede forhold til Israel bliver der arbejdet på, og således er det militære samarbejde fortsat. Blandt andet gennem leveringen af tidligere aftalte Heron-overvågningsfly og medfølgende træning af tyrkiske officerer, der skal betjene dem.

Obama kommer

Den tyrkiske regering var med rette rasende stolt over at være vært for præsident Obamas første besøg i et muslimsk land i april 2009. Amerikaneren talte dengang i parlamentet i Ankara, og besøget understregede

det behov, de to lande har for hinanden, ikke mindst efter Bush-æraen, hvor forholdet var anstrengt på grund af Tyrkiets nej til amerikansk militærtransit under angrebet på Irak umiddelbart inden krigens begyndelse.

Afvisningen kom som en overraskelse ikke bare i USA, men også i Tyrkiet, hvor ingen havde forudset, at parlamentet ville vende tomten nedad ved den hemmelige afstemning.

I dag kan man se nej'et som en første prøve på den nye uafhængighed og selvsikkerhed, der har sneget sig ind og er vokset i tyrkisk udenrigspolitik under AKP. Det er samme holdning, der ligger bag de nye positioner i forhold til Israel og Iran, og ligesom med Irak i 2003 er det noget, der generer Washington, hvor sammenstødet med Israel har givet anledning til så megen bekymring, at det griber ind i forholdet mellem USA og Tyrkiet.

Ifølge *Financial Times* har præsident Obama i et telefonopkald til Erdogan gjort det klart, at et konkret helikoptersalg fra USA til Tyrkiet er i fare for aldrig at få Kongressens godkendelse til at gå i luften. Samme sted er også udnævnelsen af en ny Ankara-ambassadør trukket ud, fordi republikanske medlemmer blokerer. De mener, at Obamas kandidat formodes at ville være for blød over for den selvstændige tyrkiske regering.

Men trods uenighed i spørgsmålet

om Irans atomprogram, er der også fælles fodslag mellem Washington og Ankara. Tydeligst i Afghanistan, Libanon og på Balkan, hvor Tyrkiet har påtaget sig store opgaver som medlem og til tider leder af fredsbevarende styrker under FN og Nato. 1.700 tyrkiske soldater deltager i ISAF i Afghanistan.

I forhold til Irak ønsker både USA og Tyrkiet et stabilt og forenet Irak, og i forhold til den problematiske regeringsdannelse efter valget den 8. marts i år er Tyrkiet også på USA's side i ønsket om en hurtig løsning. Irans vision for Irak inkluderer hverken stabilitet, enhed eller hurtige løsninger.

Samlet set er der ingen tvivl om, at det i dag er et forandret Tyrkiet, USA står overfor. Men ligesom med andre store allierede i Europa må USA vænne sig til, at Tyrkiet også har egne interesser i Mellemøsten, som i detaljen ikke længere altid vil være identiske med supermagtens.

Diplomatisk sejr, men...

Selv om Gazakonflikten mange steder i nabolaget og ikke mindst i Ankara er noteret som en diplomatisk sejr til Tyrkiet, var det også i forhold til naboerne en sejr med nye konflikter indbygget.

På den side har den tyrkiske befolkning og offentligheder fra Arabien til Europa hørt kritik af Israel i et toneleje, som få seriøse politikere vil skrue sig op i, og det vil mange ste-

der være et plus for Tyrkiet. Men problemerne er mere komplicerede og det ikke kun i forhold til Europa og USA, der frygter for Tyrkiets kurs og fremtidige alliancer.

Det der også er problematisk for Tyrkiet er, at det med en langvarig konflikt med Israel mister det, der er et af landets største aktiver i internationalt diplomati, nemlig at det opfattes som en seriøs partner på begge sider af snart sagt en hvilken som helst konflikt.

Tyrkiet har med stolthed udfyldt rollen som mægler mellem Iran og USA, Syrien og Israel, Israel og Palæstina osv. osv., men hvis landet ikke længere kan tale med Israel eller tages alvorligt i Jerusalem, vil det reducere sig selv til at være endnu et muslimsk land med dårlige eller ikke-eksisterende forbindelser til Israel, og dem er der nok af på markedet.

Et andet problem er i forhold til de regeringer i Iran og den arabiske verden, som Ankara gerne vil opbygge nære relationer til. For nok vil herskerne i Kairo, Damaskus og Teheran gerne øge handlen med Tyrkiet og udveksle turister, og de vil gerne låne det skær af international legitimitet, som møder med Erdogan & Co. kan give dem, men de bryder sig ikke om politisk konkurrence og nye liberale ideer på hjemmebanen.

Efter sine udfald mod Israel er den tyrkiske ministerpræsident blevet voldsomt populær på den mellem-

østlige gade, hvilket kan aflæses tydeligst i Gazastriben, hvor navne på nyfødte drengebørn afspejler, hvilken leder der står i højest kurs. Tidligere blev børnene kaldt Arafat eller Saddam. I år kaldes de Erdogan. Tyrkerens billede bæres rundt i gaderne, og det er en kilde til ubehag i mellemøstlige hovedstæder. Ikke mindst fordi der i hovederne på dem, der bærer portrætterne af den smilende tyrker, lurer en kættersk drøm om at opleve alt det, Tyrkiet har opnået.

For 100 år siden eller måske bare 50 lignede Tyrkiet på mange måder de arabiske lande, men i dag er billedet et helt andet. Tyrkiet har markedsøkonomi, demokrati, menneskerettigheder, et godt forhold til Vesten og ikke mindst: plads til islam. I arabernes lande er det ofte 'enten eller' – eller 'slet ikke'.

Meget af det, Tyrkiet kan inspirere i befolkningerne, er i regimernes natur ikke ideer Mubarak, al-Assad og Ahmadinejad er interesserede i spreder sig i Mellemøsten, og derfor skal Tyrkiet passe på med ikke at blive alt for populær, men holde sig til handel og turisme, hvis det vil op og udbygge relationerne i Mellemøsten.

EU-begejstring væk

Allerede før Ankara for alvor skruede op for charmen i forhold til arabere og iranere og ned for den i forhold til Israel, led forholdet til EU af

akut mangel på opmærksomhed fra tyrkernes side. Tidligere tiders tilsyneladende EU-begejstring er væk, og det undrer, for det begyndte ellers så godt med AKP-regeringen.

Da Erdogan vandt magten første gang i 2002 var det på en platform, der i høj grad handlede om at sætte skub i EU-processen. Den tidligere regering havde i 1999 sikret Tyrkiet status som kandidatland, men ikke meget mere end det, og derfor var EU en oplagt ret for AKP at servere for vælgerne.

Baglandet var og er i høj grad industrifolk og entreprenører fra byer i det centrale Anatolien, hvor en stor del af Tyrkiets industri og landbrug er samlet. Ejerne er typisk konservative religiøse familier, der tror lige dele på Gud og lige dele på værden og nødvendigheden af hårdt arbejde for både mænd og kvinder.

Tænketanken European Stability Initiative har i en meget rost rapport fra 2005 sammenlignet dem med de kristne calvinister, der mener, at det er gennem arbejde, man opnår frelse. Jo mere man arbejder, jo mere man tjener, og jo mere man betaler i skat eller giver til velgørenhed, jo tættere kommer man på Gud. Det mener calvinisterne og det mener mange i AKP's bagland også.

Hvis valget står mellem et forretningsmøde og en af dagens fem bønner, vælger de forretningsmødet, for arbejdet er mindst ligeså vigtigt for Gud.

Entreprenørernes velstand fik for

alvor et boost efter Murens fald og Golfkrigen i 1991. Det første åbnede nye markeder i det tidligere Sovjetunionen og det sidste i det nordlige Irak. Markederne havde de fordele, at de bogstaveligt lå i Tyrkiets baghave, og at dem der skulle gøres forretninger med på mange måder mindede om tyrkerne selv. Enten taler de næsten samme sprog, som tilfældet er i centralasiatiske lande og Aserbajdsjan, eller også har de religionen og kulturen tilfælles.

Noget så banalt som det evindelige kindkysseri og tedrikkeri før, under og efter møder i både Tyrkiet og på de nye markeder gjorde det nemt og hjemmevant for tyrkerne at lave forretninger. For alle markederne gjaldt det også, at de i første omgang var mest attraktive for eventyr- og ikke mindst risikovillige investorer, og begge dele falder tyrkerne naturligt.

Sideløbende med de religiøse forretningsfolks succes med forretninger voksede deres appetit på politisk indflydelse, og ganske hurtigt blev agt vendt til magt. Korrupktion og uduelighed i kommunerne havde givet vælgerne appetit på at smage noget nyt. I flere og flere byer faldt valget på det religiøse Velfærdsparti, Refah.

I Istanbul kom borgmesteren til at hedde Recep Tayyip Erdogan, og i flere store byer ud over landet var det hans partifæller, der tog magten. Magt har altid været fuldkommen i Tyrkiet, og magthavere har hæng-

ningsløst favoriseret deres egne med stillinger, privilegier og kontrakter. Det samme gjorde Refah, og det betød, at industrifolkene og entreprenørerne fra Anatolien pludselig fik arbejde for kommuner og tjente endnu flere penge, som i taknemmelighed blev kanaliseret tilbage til parties kasser eller videre til andre ideologiske støtter.

Postmoderne kup

I 1997 satte militæret en stopper for Refah med det såkaldt postmoderne kup, der blot var en offentlig mistillidserklæring til partiet, som var nok til at få regeringen til at gå af. Men selv om den efterfølgende lukning af Refah var noget af en showstopper for de religiøse, var rejsen begyndt.

Siden republikkens grundlæggelse havde religiøse og etniske minoriteter været forvist til en plads i periferien af det tyrkiske samfund, mens en elite bestående af borgerskab, socialdemokrater og militær havde hygget sig i midten af samfundet med den magt og privilegier, som de troede, de havde Atatürks ord for var deres til evig eje. De religiøse ville det imidlertid anderledes, og de var allerede så godt organiserede og med blikket og tankerne låst på Ankara, at de ikke var til at stoppe.

I 2002 rejste AKP sig på resterne af Refah og samlede sig bag Erdogan og Abdullah Gül for at fortsætte, hvor de blev nødt til at stoppe

fire år tidligere. Med sig havde de deres egne religiøse medier, uddannelsesinstitutioner, fagforeninger, industriorganisationer, og selv på hotel- og restaurantområdet var der religiøse alternativer. De religiøse havde også borgmesterposter, men manglede de to største priser: regeringsmagten og også gerne præsidentposten.

Problemet for det nye parti var imidlertid manglende legitimitet ikke bare i Tyrkiet, men også i EU. Alle vegne var der bekymring over det religiøse grundlag, partiet stod og står på, og mistroen blev selvsagt ikke mindre efter 11. september.

EU-sagen som sut

“Jeg møder på arbejde om morgenen, jeg arbejder hele dagen, producerer, køber, sælger, handler med verden, betaler skat og laver socialt arbejde for byen. Bare fordi jeg også beder, betyder det så, at jeg er skyldig i noget?” sagde Bahattin Kilic, en calvinistisk konservesproducent i Gaziantep, da jeg spurgte ham, hvad han mente om den mistro, han og de andre AKP-støtter var genstand for.

I det klima omkring AKP var EU-sagen den perfekte sut, partiet kunne stikke i munden på bekymrede vælgere og iagttagere, for hvis AKP var så EU-begejstret, som det gav udtryk for, kunne de vel ikke være så slemme, eller hvad?

For AKP lykkedes strategien, og

ved valget i november 2002 samlede partiet en i Tyrkiet helt uhørt mangfoldig skare af religiøse kernevælgere, ikke-religiøse industrifolk, kurdere, kristne, intellektuelle og progressive, verdslige byboere, der ikke kunne få øje på mere demokratisk indstillede eller mere reformindstillede alternativer i det tyrkiske politiske landskab. Der var ganske enkelt ikke andre muligheder, heller ikke for den moderne tyrker, der hverken deler AKP's syn på religion eller centrum-højre konservatismen.

Til at begynde med blev hverken vælgerne eller EU skuffede. AKP vandt 33 procent af stemmerne, ganske imponerende for et nydannet parti. På grund af en spærregærse på 10 procent er der altid et stort stemmespild fra alle de partier, der ikke når så langt op, så når sæderne i parlamentet skal besættes, er man nødt til at fordele dem blandt de partier, der er valgt ind. Derfor kunne AKP konvertere sine 33 procent af stemmerne til over 50 procent af pladserne i parlamentet og dermed frihed til at regere alene og køre sololøb på en lang række sager.

Det komfortable flertal blev brugt flittigt til at reformere økonomi, straffelov og familielov, og der blev lagt et betragteligt pres på EU-landene for, at de skulle hoste op med en dato for, hvornår forhandlingerne formelt kunne gå i gang.

Da datoen endelig kom, blev den ledsaget af pessimistiske meldinger fra især Frankrig og Tyskland, hvor

ingen af regeringerne mente, at forhandlingerne nogensinde ville eller burde nå deres mål med et egentligt tyrkisk medlemskab.

Privilegeret partnerskab

Kansler Angela Merkel begyndte at tale om et privilegeret partnerskab uden, at det dog nogensinde er blevet helt klart for Tyrkiet eller nogen andre, hvad der ligger i det begreb. Men siden det kommer fra en særdeles Tyrkietskeptisk regering, regner ingen med, at det er noget særligt attraktivt for Tyrkiet.

I parentes bemærket kunne der faktisk være positive muligheder for Tyrkiet i et privilegeret partnerskab, alt efter hvordan det skrues sammen.

Det afgørende er, at Tyrkiet har fuld medindflydelse på de politikområder, landet deltager i, så der ikke træffes beslutninger henover hovedet på tyrkerne. Derimod kan Tyrkiet godt have interesse i et privilegeret partnerskab, hvis det skrues sammen efter for eksempel dansk forbillede, så Tyrkiet på visse områder står helt udenfor. Det kunne være på landbrugsområdet, hvor Tyrkiet står over for den største reformopgave i EU's historie. Der er ganske enkelt århundreder til forskel på de tyrkiske landbrug, hvor høsten foregår ved hundreder af daglejede hænders kraft, og så de dybt industrialiserede landbrugsfabrikker i Nordeuropa.

Men et er parentetiske fremtids-

muligheder, noget andet er de faktiske forhold i forhandlingerne.

På den ene fløj er ganske vist et betragteligt antal lande, der varmt støtter Tyrkiet. I spidsen for den gruppe står Storbritannien, Spanien og Italien, men også Sverige, Finland og store dele af Øst- og Centraleuropa er positive eller i det mindste neutrale, selv Grækenland støtter Tyrkiet.

På den anden fløj står primært Tyskland, Frankrig, Østrig og Cypern. De sidste er ikke mange i antal, men til gengæld store i indflydelse og altafgørende, når der er tale om konsensusbeslutninger som for eksempel i afgørelser om, hvornår der skal åbnes nye kapitler i forhandlingerne. Frankrig, Østrig og Cypern har skiftedes til at nedlægge veto mod otte kapitler ud af de 35, så der i dag er åbnet forhandlinger om 13 kapitler.

Uagtet at Tyrkiet har et medansvar for stilstanden i Cypernkonflikten, som er kimen til i hvert fald en del af den europæiske modstand mod Tyrkiet, så har de tvære meldinger fra særligt Paris og Berlin fået EU-feberen i Tyrkiet til at dale til danske temperaturer. Ikke bare i befolkningen, men også i regeringen, så når der i internationale medier diskuteres, om Tyrkiet med sin Mellemøstpolitik har vendt Europa ryggen, så forstår man ikke spørgsmålet.

For er det ikke snarere Europa, der har vendt Tyrkiet ryggen?

Alligevel er EU ikke den tyrkiske regerings største problem. For godt nok har regeringen arbejdet hårdt for at virkeliggøre sit udenrigspolitiske mantra om 'Nul problemer med naboerne', men hjemme i Tyrkiet er der større problemer end nogensinde. AKP kæmper en stadigt mere forbitret kamp med snart sagt alle andre end sine absolutte kernevælgere.

Den gamle platform med vælgere fra alle politiske lejre er smuldret, og de nye vælgergrupper er sivet tilbage til, hvor de kom fra hos socialdemokrater, kurdiske nationalister eller har overgivet sig til afmagten og helt opgivet at stemme.

Bortsmuldringen af vælgerkoalitionen er sket i takt med de indædte slag mod militær, retsvæsen og medier. Hvor vælgerne tidligere havde tillid til, at opgørene skete i det pluralistiske demokratis navn, er der flere og flere, der oplever, at AKP først og sidst er demokrater for deres egne kernevælgere. Reformen til gavn for dem hastes igennem, mens reformer, der gavner andre eller samfundet mere bredt, drukner i snak eller dør af mangel på ilt.

Forfatningsreformen skulle have været en fuldstændig omskrivning af den eksisterende tekst, der er et arvestykke fra kupgeneralerne fra 1980, men er endt med en lappeløsning af håndplukkede forslag, der direkte eller indirekte fremmer AKP's indflydelse over retsvæsen og militær.

Hvis forslagene var blevet lanceret sammen med en total demokratisering af forfatningen eller af et parti med en anderledes erfaret appetit på demokrati, havde forslagene været mere spiselige, men nu serveres de af en regering, der i otte år ved magten primært har melet sin egen kage. Og når den nu til egen fordel vil ændre på den måde, dommere udpeges på, og den vil åbne nye muligheder for retsforfølgelse af officerer, så frygter oppositionen, at der i virkeligheden er tale om, at ræven sætter sig selv til at vogte gæs.

Nyt fra venstre

Indtil nu har der ikke været et seriøst alternativ til AKP i tyrkisk politik. Men efter det socialdemokratiske Republikansk Folkeparti, CHP, i foråret lod sin forhadte leder gå efter en sexskandale, er der nye muligheder på venstrefløj. Den nyvalgte leder, Kemal Kilicdaroglu, appellerer langt bredere end sin forgænger og kan som etnisk, men så afgjort ikke nationalistisk kurder nå en bredere skare, end CHP almindeligvis kan. Partiets tilslutning stiger i samme takt som mistroen til AKP og de uregelmæssige og uigenomsigtige reformer.

Det store spørgsmål er, om Erdogan kan nå at vende skuden inden det næste parlamentsvalg, der kommer senest i juli 2011. Entreprenørerne ude i Anatolien vil stemme på ham uanset hvad, men det vil kur-

derne, de kristne, de intellektuelle og de, der tidligere var hjemløse demokrater, ikke automatisk.

Det seneste valg, der var et lokalvalg i 2009, var et nederlag for AKP i forhold til parlamentsvalget i 2007. Resultatet indikerer, at et koalitionsalternativ i den nuværende opposition er mulig, ikke mindst fordi de tyrkiske vælgere er meget mobile og ikke særligt partiloyale.

Hvis de får færtten af en anden mulighed med et svar på landets problemer med økonomi og sikkerhed, er det meget sandsynligt, at AKP står til at tabe yderligere. Med mindre naturligvis AKP inden da præsenterer en ny og troværdig platform, hvor hele den brogede vælgerskare igen kan samles.

Regeringen står stærkere på den økonomiske politik end oppositionen, så det den mangler for at genvinde sin troværdighed kunne være resultater med EU.

Det vil styrke regeringen internt, det vil bringe smilene frem og genskabe tilliden hos de gamle allierede, og det vil bekræfte arabere, israelere og iranere i, at de har satset på den rigtige hest.

Martin Selsø Sørensen er korrespondent for Politiken og PI's Orientering i Istanbul, hvor han har været bosat siden 2006. Ud over Tyrkiet dækker han også Balkan, Kaukasus og Mellemøsten. Medlem af Udenrigs' redaktionskomite.